

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від _____ 2022 р. № _____

СТРАТЕГІЯ розбудови телемедицини в Україні

Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії, та нормативно-правових актів, що діють у відповідній сфері

Посилений розвиток телемедицини в Україні є складовою другого етапу (2023–2025 роки) реалізації Концепції розвитку електронної охорони здоров'я, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671.

Телемедицину необхідно розглядати як невід'ємну частину цілісної електронної охорони здоров'я та цифрової трансформації України. Телездоров'я та телемедичні технології мають слугувати ефективними інструментами для забезпечення доступу до медичної допомоги, відновлення здоров'я, реабілітації, профілактики, комунікації, науки та освіти, розширювати можливості отримання медичної допомоги за межами України.

Сучасний стан розвитку телемедицини в Україні не відповідає потребам та викликам сьогодення через відсутність стратегічного бачення розвитку телемедичних технологій в Україні як невід'ємної складової електронної охорони здоров'я, що, своєю чергою, зумовлює низку проблем у цій галузі.

Обмежений доступ до медичних послуг та медичної інформації.

Доступ пацієнтів до медичних послуг обмежений через зруйновану медичну і транспортну інфраструктуру в умовах збройної агресії, а застосування телемедицини ускладнюється через обмеженість уніфікованих інструментів медичної допомоги, зокрема кабінету пацієнта, технічних застосунків, можливості запису на телемедичне консультування.

Всебічна реалізація прав громадян на охорону здоров'я неможлива без отримання доступу до власної медичної інформації та управління нею. У сучасних реаліях української охорони здоров'я доступ до переважної більшості діагностичної інформації після проведення досліджень є ускладненим для громадян і медичних працівників, частина втрачається з організаційних та технічних причин. Це зумовлює необхідність проведення повторної діагностики, призводить до невиправданого витрачання часу медичних працівників і громадян, ускладнює можливість простежити за динамічними змінами показників здоров'я.

Таким чином, однією з ключових проблем є збір та передавання в недостатньому обсязі медичних діагностичних даних про стан здоров'я до електронної медичної картки пацієнта в електронній системі охорони здоров'я (далі – ЕСОЗ). Результати застосування телемедицини при наданні медичної допомоги пацієнтові вносяться в обмеженому обсязі до електронної медичної

картки через те, що технології телемедицини не інтегровано з ЕСОЗ. Відсутність ширшого обсягу діагностичних даних на різних етапах надання медичної допомоги може призводити до зниження її якості, особливо в разі невідкладних станів, коли час має життєво важливе значення.

Недостатнє технічне забезпечення телемедицини.

Відсутня загальна архітектура застосування телемедицини, не визначено технічні вимоги її взаємодії з центральною базою даних (далі – ЦБД) ЕСОЗ;

недостатньо розвинена комунікаційна інфраструктура в закладах охорони здоров'я;

відсутні правила сумісності та є недостатніми вимоги до стандартизації пристроїв та технологій, що застосовуються у сфері телемедицини;

відсутній системний підхід до технічної реалізації телемедицини.

Відсутні стандарти якості надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини.

Не визначено медичні послуги, при наданні яких можливе застосування телемедицини, відсутні обмеження в застосуванні з міркувань безпеки та доцільності для пацієнта;

порядок надання медичної допомоги засобами телемедицини наразі не враховує потреб пацієнтів та сучасних умов;

умови застосування телемедицини не включено до стандартів надання медичної допомоги;

відсутні вимоги до якості та доказові клінічні протоколи, що передбачають надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

не визначено модель взаємодії пацієнта з лікарем при наданні медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

не розроблено механізм контролю якості медичної допомоги, що надається з використанням телемедицини.

Нормативно-правові акти, що регулюють застосування телемедицини, мають прогалини.

Основну нормативно-правову базу з питань телемедицини сформовано до 2017 року. Чинні порядки не враховують змін, які відбулися завдяки реформі охорони здоров'я, зокрема змін у системі фінансування медичних послуг і впровадженню ЕСОЗ, а також сучасних викликів та нових умов надання послуг, спричинених пандемією та війною:

використовується застаріла термінологія;

відсутнє нормативне регулювання щодо вимог до інтеграції з ЕСОЗ інформаційно-комунікаційних систем (далі – ІКС), які використовують методи телемедицини.

Недостатнє організаційне та ресурсне забезпечення телемедицини.

Відсутність чітко визначених цілей, завдань, процесів і плану розвитку телемедицини та розмежування сфер відповідальності призводить до нескоординованості дій, дублювання та фрагментації зусиль зацікавлених сторін – держави та приватного сектору, донорів та проєктів міжнародної технічної допомоги. Це сповільнює розвиток телемедицини та мінімізує ефект від інвестицій, зроблених за останнє десятиріччя.

Відсутнє чітке розуміння того, якою мірою витрати на застосування телемедицини повинні включатися до державного та місцевого бюджетів з фінансування охорони здоров'я. Міжнародний досвід свідчить про аналогічну проблему в багатьох країнах, коли обмеження доступних ресурсів та неузгоджені механізми відшкодування витрат на надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини є значними перешкодами для початку надання вказаної допомоги та її подальшої фінансової підтримки.

Хоча телемедицина не є окремою медичною спеціальністю, проте застосування телемедичних методів потребує відповідної підготовки кадрів. Водночас система додипломної та післядипломної медичної освіти переважно не містить сучасних навчальних програм з телемедицини, чинні програми потребують перегляду та вдосконалення.

На рівні післядипломної освіти навчальні програми з телемедицини обирає незначна кількість медичних працівників. Переважно таке навчання відбувається за рахунок коштів донорів або в рамках пакету технічного супроводу, який надають постачальники телеметричного, телерадіологічного, іншого обладнання та оператори електронних медичних інформаційних систем (далі – МІС). Проблемами також є низький рівень комп'ютерної грамотності медичних працівників та нестача технічних спеціалістів для забезпечення підтримки телемедичних технологій у закладах охорони здоров'я.

Правове регулювання телемедицини здійснюється відповідно до таких нормативно-правових актів:

Конституція України;

Основи законодавства України про охорону здоров'я;

Закони України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості», «Про електронні комунікації», «Про електронні довірчі послуги»;

Порядок функціонування електронної системи охорони здоров'я, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 411 «Деякі питання електронної системи охорони здоров'я» (Офіційний вісник України, 2018 р., № 46, ст. 1604).

Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування необхідності розв'язання виявлених проблем

Розвиток телемедицини в Україні на державному рівні розпочато зі створення у 2007 році Державного клінічного науково-практичного центру телемедицини МОЗ України. У 2015 році МОЗ запроваджено механізм організації медичної допомоги на усіх рівнях із застосуванням телемедицини закладами охорони здоров'я незалежно від форми власності, фізичними особами – підприємцями, які провадять господарську діяльність з медичної практики. Напрямок телемедицини почав впроваджуватись із прийняттям Закону України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості», яким, зокрема, запроваджено телемедицину в сільській місцевості для залучення до надання медичної допомоги лікарів-консультантів із закладів охорони здоров'я, що забезпечують надання медичної допомоги та реабілітації у

сфері охорони здоров'я. Крім того, зазначеним Законом встановлено, що держава гарантує повну оплату за рахунок коштів державного бюджету надання громадянам медичних послуг, у тому числі із застосуванням телемедицини, що передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення.

Водночас зазначеним Законом внесено зміни до Основ законодавства України про охорону здоров'я та запроваджено термін «телемедицина», а також визначено положення щодо надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини.

Отже, у 2018 році одним з напрямів розвитку охорони здоров'я в сільській місцевості визначено впровадження сучасних технологій з медичного обслуговування, зокрема з використанням телемедицини. Упродовж наступних двох-трьох років заклади первинної медичної допомоги було забезпечено близько чотирма тисячами мобільних телемедичних апаратно-діагностичних комплексів. Комерційні компанії-розробники програмного забезпечення розробили та поставили на ринок декілька телемедичних платформ, які також було впроваджено повністю або частково на регіональному рівні. Це сприяло створенню низки регіональних центрів телемедицини. Зокрема, перші в Україні обласні центри телемедицини було відкрито в Одеській, Харківській, Житомирській, Запорізькій, Черкаській, Миколаївській та Вінницькій областях. Переважно ці проекти реалізовано за ініціативою і за підтримки обласних державних адміністрацій. Центри телемедицини можуть функціонувати як структурні підрозділи закладів охорони здоров'я. Діяльність цих центрів спрямована на організацію професійних телемедичних консультацій між лікарями, які надають первинну та спеціалізовану медичну допомогу.

Поступове впровадження телемедицини в Україні відбувалося в Кіровоградській, Рівненській, Дніпропетровській та Полтавській областях у межах телемедичного консультування за напрямками «Серцево-судинні захворювання», «Цукровий діабет», «Бронхіальна астма» та «Дерматологічні захворювання». Також реалізовано окремі місцеві ініціативи із впровадження телеметричних технологій у роботу центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, зокрема для реєстрації та передачі електрокардіограми з метою її подальшого аналізу та дистанційного консультування фахівцем незалежно від місця знаходження пацієнта і медичного працівника.

З 2017 року, коли почала розбудовуватись українська електронна система охорони здоров'я (далі – ЕСОЗ), оператори медичних інформаційних систем (далі – МІС) та інші розробники програмного забезпечення у сфері охорони здоров'я розпочали активно впроваджувати телемедичні інструменти відповідно до потреб громадян та практичної охорони здоров'я, але відсутність стратегічного бачення розвитку та відповідного нормативного регулювання телемедичного напрямку призвела до поступового гальмування впровадження телемедичних технологій в охороні здоров'я.

Упродовж останніх років в Україні вжито велику кількість заходів, спрямованих на використання інформаційних технологій, що стало стимулом розвитку телемедицини, зокрема:

розширено доступ громадян до комунікаційних технологій та цифрових сервісів;

триває розбудова ЕСОЗ;

схвалено Концепцію розвитку електронної охорони здоров'я;

створено умови для розвитку відкритого ринку виробників спеціалізованого програмного забезпечення та медичних виробів;

розпочато системну інформатизацію закладів охорони здоров'я (комп'ютерне обладнання, медичне діагностичне обладнання, телеметричні мобільні діагностичні комплекси).

Суттєвим каталізатором розвитку та попиту на надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини стала пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, яка завдала значної шкоди системі охорони здоров'я, призвела до вимушеної самоізоляції мільйонів людей, за якої засоби телемедицини стали альтернативою традиційного прийому, ведення та лікування пацієнтів.

У лютому 2022 року почалося широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну, що стало безпрецедентним викликом та навантаженням на систему охорони здоров'я. Через активні бойові дії та руйнування медичної і транспортної інфраструктури пересування пацієнтів, лікарів та машин швидкої допомоги до найближчого закладу охорони здоров'я є вкрай проблемним та небезпечним. Мільйони українців виїхали зі своїх домівок та змушені змінювати місця отримання медичної допомоги.

У зв'язку з вищевказаним, Законом України від 29 липня 2022 року № 2494-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану» визначено особливості надання медичної допомоги та/або реабілітаційної допомоги із застосуванням телемедицини у період дії воєнного стану.

На тлі наслідків пандемії гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та збройної агресії пріоритетні неінфекційні та інші захворювання (психічні розлади, серцево-судинні, онкологічні, легеневі, метаболічні тощо) не тільки не виявляють тенденції до зменшення, а й передбачувано та неминуче мають передумови до зростання внаслідок відтоку уваги та ресурсів на їх подолання. Крім того, гостро постає питання реабілітації та віддаленого контролю за хронічними захворюваннями.

У цих умовах застосування телемедицини підтримується державними та волонтерськими ініціативами за участю різних країн, які надають програмне забезпечення, обладнання та організують консультації іноземних лікарів для українських лікарів і пацієнтів.

З огляду на фактичні та потенційні переваги, які має телемедицина порівняно з традиційними методами отримання та обробки медичної інформації, методи телемедицини мають бути якнайширше застосовані у післявоєнному відновленні країни через подальший розвиток архітектури ЕСОЗ та національної телемедичної мережі за міжнародними стандартами та інтеграцію у світову телемедичну спільноту.

Зазначені обставини, з одного боку, є викликом, а з іншого боку, створюють можливості для швидкого розвитку і впровадження сучасних телемедичних технологій на базі ЕСОЗ.

Телемедицина пов'язує пацієнтів та надавачів медичних послуг, коли особистий візит не потрібен або не є можливим, забезпечує можливість дистанційного передавання діагностичних даних від пацієнтів до медичних працівників та/або між медичними працівниками і віддалений доступ до таких даних. Використовуючи телемедицину, пацієнти можуть консультиватися, отримувати інформацію про стан здоров'я або лікування, медичну або реабілітаційну допомогу (у випадках, коли присутність медичного працівника не є обов'язковою). Досвід застосування телемедицини свідчить, що за умов належної організації вона є безпечним та якісним шляхом надання медичної допомоги, зручним варіантом як для пацієнтів, так і для лікарів, ефективним інструментом збору та передачі медичної інформації. Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у глобальному цифровому середовищі створює умови для розширення телемедичних технологій за межі медичної допомоги, а саме для формування у населення культури і звичок для використання телездоров'я.

Стратегічні цілі та показники їх досягнення

Ціль Стратегії – формування та визначення напрямів, принципів та механізмів розвитку телемедицини для збереження та зміцнення здоров'я нації за рахунок підвищення якості й доступності медичних послуг, підвищення ефективності використання ресурсів охорони здоров'я.

Впровадження Стратегії передбачається за такими напрямками:

забезпечення доступу пацієнта до медичних послуг, захист його прав та інтересів при отриманні медичної допомоги, а саме:

розширення доступу пацієнтів до власної медичної інформації та до електронних сервісів, які можуть бути впроваджені на етапах розвитку телемедицини;

ініціювання громадянами телемедичної взаємодії, розширення їхніх можливостей самостійно обирати спосіб надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини, зокрема телемедичне консультування;

розширення функціоналу ЦБД ЕСОЗ щодо обробки результатів застосування телемедичних методів при наданні медичних послуг;

розвиток технічного забезпечення телемедицини, а саме:

розробка технічної архітектури телемедицини з урахуванням таких підходів:

формування та розвиток телемедицини як невід'ємної складової ЕСОЗ на принципах відкритості, прозорості, доступності та універсальності;

гармонійна розбудова сервіс-орієнтованої ієрархічної архітектури телемедицини, яка складається з вертикального (єдині правила та взаємодія з ЕСОЗ) та горизонтального рівнів (сумісність технічних рішень і зв'язок між МІС та іншими ІКС);

формування єдиної телемедичної мережі діагностичного обладнання та апаратно-програмних рішень для відеоконференцій у рамках основних методів: телеконсультування, біотелеметрії, телерадіології;

впровадження централізованих апаратно-програмних рішень на загальнодержавному рівні для розбудови інфраструктури зі збору, обміну та аналізу медичної інформації;

забезпечення інтеперабельності апаратно-програмних рішень телемедицини шляхом впровадження стандартів, протоколів для автоматизованого обміну даними;

розробка нових або модифікація наявних функціональних процесів телемедицини, адаптованих до взаємодій між ЦБД ЕСОЗ та її периферійним компонентом через відкритий прикладний програмний інтерфейс;

розвиток мережі та інтеграція з ЕСОЗ телеметричних мобільних діагностичних комплексів, аксесуарів телескрінінгу та медичних виробів, які застосовуються для діагностики;

впровадження належного технічного регулювання, стандартизації та структуризації телемедичних взаємодій та даних, а саме:

впровадження інтегрованих телемедичних апаратно-програмних рішень, що забезпечують уніфікований та стандартизований процес обміну електронними медичними записами або посиланнями на діагностичні дані;

гармонізація національних стандартів з актуальними міжнародними стандартами та класифікаторами для подальшої інтеграції та обміну даними з міжнародним телемедичним простором;

впровадження стандартів уніфікованих систем аудіо- та відеозв'язку для проведення якісного та безпечного телеконсультування в реальному часі;

стимулювання розвитку телемедичних технологій та інструментів телемедицини, призначених для різних категорій користувачів, з дотриманням основних принципів та правил ЕСОЗ;

забезпечення доступності телемедицини через МІС та інші ІКС, мобільні додатки та спеціалізовані телемедичні рішення відповідно до змісту медичних послуг;

визначення переліку телемедичних даних для їх подальшої обробки в ЦБД ЕСОЗ;

впровадження стандартів якості та безпеки програмних рішень та обладнання, кібербезпеки телемедичного процесу, контрольованості та захисту даних в ІКС;

створення технічних умов сумісності, обміну, зберігання та використання медичної інформації за допомогою уніфікованих стандартів та протоколів, які використовуються під час надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури, телемедичної мережі, систем зберігання даних, а саме:

забезпечення доступності діагностичних даних пацієнта незалежно від технологічних рішень та місця їх зберігання;

використання наявних безпечних каналів зв'язку для надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

розбудова розподіленої технічної інфраструктури обробки медичних даних в обсязі, необхідному для оптимального забезпечення телемедичного процесу;

забезпечення функціонування, супроводження та адміністрування автоматизованої системи зберігання та обміну цифровими діагностичними даними в ЦБД ЕСОЗ, які отримано засобами телемедицини;

визначення технічних вимог до телеметричних мобільних діагностичних комплексів, аксесуарів телескринінгу та медичних виробів, які застосовуються для діагностики в біотелеметрії, телемедичній візуалізації тощо;

раціональне, в оптимальний для результату спосіб, застосування асинхронного та синхронного методів телемедичних консультацій та діагностики;

оптимальне використання цифрового діагностичного обладнання, об'єднаного в інформаційно-комунікаційну мережу, для обміну та зберігання медичної інформації, зокрема радіологічних зображень, а також для управління наявними в країні діагностичними ресурсами;

модернізація та нарощування інформаційно-комунікаційної інфраструктури відповідно до світових тенденцій цифрової трансформації охорони здоров'я. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів від 28 грудня 2020 року № 1671 було схвалено Концепцію розвитку електронної охорони здоров'я, метою якої є формування умов і засад розвитку в Україні електронної охорони здоров'я загалом та ЕСОЗ зокрема, тобто екосистеми інформаційних відносин усіх учасників медичного середовища держави, які базуються на економічно ефективному та безпечному використанні інформаційно-комунікаційних технологій. На першому етапі реалізації Концепції (2020–2022 роки) забезпечено використання передових міжнародних медичних та інформаційних стандартів, а на другому етапі (2023–2025 роки) планується продовження інтеграції до світового медичного інформаційного простору. Крім того, Україна в рамках EU4Digital eHealth (мережа для з'єднання систем охорони здоров'я в ЄС і Східних країнах – сусідах ЄС) бере участь у впровадженні керівних принципів і стандартів електронної охорони здоров'я, зокрема телемедицини. Так, в архітектурі національної електронної системи охорони здоров'я застосовано протокол FHIR та інші рішення, які є об'єкторітованим стандартом у сфері охорони здоров'я і передумовою для гармонійної інтеграції в екосистему європейського медичного інформаційного простору. Загальні політики та рішення на базі ключових нормативно-правових актів національної електронної охорони здоров'я спрямовані до інтеграції до європейської спільноти;

забезпечення належної якості та безпечності телемедицини, зокрема телемедичних засобів, програмного забезпечення та обігу медичної інформації, а саме:

визначення медичних послуг, при наданні яких засоби телемедицини застосовуються або, навпаки, обмежуються з міркувань безпеки для пацієнта;

оновлення протоколів надання медичної допомоги пацієнту з урахуванням можливостей застосування телемедицини;

впровадження спеціалізованих програмних рішень для обміну, збереження та інтерпретації цифрових зображень;

застосування визначених засобів ідентифікації та автентифікації учасників телемедичного процесу;

створення технічних та юридичних умов для доступу до знеособлених агрегованих медичних даних та прозорих правил їх використання;

забезпечення можливості використання телеметричних діагностичних систем на всіх рівнях надання медичної допомоги, виходячи з клінічної доцільності в інтересах пацієнта;

дотримання медичними працівниками правил безпеки при наданні медичної допомоги із застосуванням засобів телемедицини;

оновлення нормативного регулювання розвитку і застосування телемедицини, а саме:

удосконалення Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з господарської діяльності з медичної практики, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 285 (Офіційний вісник України 2016 р., № 30, ст. 1184), (далі – Ліцензійні умови) щодо надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

удосконалення організаційного, фінансового і кадрового забезпечення телемедицини, а саме:

створення сприятливого середовища для стимулювання розвитку вільного ринку телемедичних засобів та технологій;

визначення першочергових інвестицій у впровадження технологій та підготовку кадрів;

розроблення підходів до закупівлі медичних послуг із застосуванням телемедицини у рамках програми медичних гарантій (зокрема вимог до надавачів та послуг, умов укладення договорів, механізмів оплати тощо) для інтеграції пріоритетних і заснованих на доказовій медицині методів телемедицини у медичні послуги, вартість яких відшкодовується державою;

впровадження та підтримка інвестиційних проєктів, спрямованих на розвиток надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини, технологій та технічної інфраструктури закладів охорони здоров'я, власника та адміністратора ЕСОЗ;

застосування механізмів державно-приватного партнерства;

вивчення потреб у підготовці технічного персоналу відповідно до обсягу та масштабу розвитку телемедицини;

оновлення освітніх програм, підвищення кваліфікації, проведення тренінгів (у тому числі онлайн) для медичних і технічних працівників щодо застосування засобів та методів телемедицини;

здійснення медійної та інформаційно-просвітницької підтримки розбудови та популяризації телемедицини.

Показниками досягнення цілей Стратегії є:

посилення спроможності держави до порятунку життя і надання медичної допомоги;

підвищення якості, безпечності, доступності медичних послуг для населення України, особливо для пацієнтів, які потребують дотримання принципів безбар'єрності та інклюзії;

оптимізація витрат на охорону здоров'я за рахунок кращого використання наявних технічних, кадрових та фінансових ресурсів, ефективного надання медичної допомоги та зменшення кількості ускладнень, що призводять до необхідності більш витратного лікування;

створення єдиного телемедичного простору для медичних працівників з метою надання медичної допомоги пацієнтові незалежно від місця його перебування та доступу до його медичної інформації;

забезпечення можливості доступу до світових телемедичних систем та комунікації з провідними медичними спеціалістами світу;

підвищення спроможності системи охорони здоров'я України до надання необхідної медичної допомоги у випадках надзвичайних ситуацій та в умовах війни;

покращення ключових показників здоров'я населення України.

Завдання, спрямовані на досягнення поставлених цілей, етапи їх виконання, очікувані результати на кожному етапі, з відображенням запланованого темпу досягнення цільових показників та орієнтовного обсягу необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Для досягнення цілей Стратегії затверджується Операційний план реалізації Стратегії розбудови телемедицини в Україні на 2023-2025 роки, в якому визначаються завдання і заходи, виконавці, етапи та індикатори виконання заходів.

Телемедицина не має розглядатися як заміна традиційним способам та методам надання медичної допомоги. Впровадження цифрових технологій в охорону здоров'я має ґрунтуватися на суспільних цілях, а не на приватному прибутку. Сучасні можливості цифрових технологій та обробки даних повинні використовуватись для підтримки місій громадського здоров'я та забезпечення універсального охоплення населення медичною допомогою, підвищення її доступності та якості, виконання завдань національної безпеки з урахуванням клінічної та економічної доцільності (якість та переваги відповідають вартості).

Розвиток телемедицини вбачається здійснювати на таких засадах:

людиноцентричність: у центрі охорони здоров'я є людина, і, відповідно, будь-який метод, технологія, вплив та наслідки телемедицини розглядаються в аспекті користі, безпеки, зручності та дотримання прав громадян. Реалізація цього принципу про національну охорону здоров'я, має стати фундаментом розбудови телемедицини в країні;

доступність медичної допомоги: телемедицина розширює доступ населення до медичної допомоги, в тому числі для мешканців віддалених громад, осіб з обмеженими фізичними можливостями та хронічними захворюваннями,

внутрішньо переміщених осіб та громадян, які в умовах війни виїхали за кордон, керуючись принципом, що кожен повинен мати доступ до безпечної, якісної та заснованої на доказах медичної допомоги в будь-якому місці його перебування;

взаємодія з ЕСОЗ, інтероперабельність: взаємозв'язок МІС та інших ІКС між собою та з ЦБД ЕСОЗ для забезпечення сумісності та універсального доступу до медичної інформації, отриманої методами телемедицини;

поглиблення цифрової трансформації: модернізація, інтеграція та нарощування інформаційно-комунікаційної інфраструктури, забезпечення відкритого, прозорого і сталого функціонування прикладних програмних систем в екосистемі ЕСОЗ;

захист та безпека: дотримання вимог до програмного забезпечення та обладнання з метою кібербезпеки і захисту інформації в МІС та інших ІКС при наданні медичної допомоги засобами телемедицини;

відкритість і прозорість: створення умов для обізнаності громадян про існування систем реєстрації інформації, баз даних і можливості доступу до них, про обсяги та зміст даних та цілі їх використання;

технологічна нейтральність та незалежність від постачальників апаратно-програмних рішень: технологічні рішення мають відповідати сучасним міжнародним стандартам, із пріоритетом розробки за допомогою відкритих прикладних програмних інтерфейсів (API) та мінімальними ризиками залежності від постачальників телемедичних рішень;

інтернет медичних речей: телемедицина чинить позитивний вплив на громадське здоров'я, тому що дає змогу в оптимальний та безпечний спосіб скористатися перевагами застосування персональних комунікаційних пристроїв і тим самим сприяє раціональному використанню технічних і кадрових ресурсів в охороні здоров'я, створює умови для відповідального ставлення громадян до власного здоров'я;

сучасність та відповідність світовим стандартам і трендам: розвиток телемедицини у світі є віддзеркаленням глобального технологічного та інформаційного прогресу. З кожним роком відбувається пришвидшене оновлення технологій та способів обробки даних, пристрої стають меншими, їхня обчислювальна потужність зростає, з'являються нові способи передавання даних на відстані. Тому розбудова вітчизняної телемедицини повинна оновлюватися відповідно до глобальних трендів та застосовувати передові технології.

Основні завдання для реалізації цілі:

1) формування організаційних засад розбудови телемедицини шляхом визначення пріоритетних груп населення, видів медичних послуг для надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

2) розвиток технічного забезпечення телемедицини, її належної якості та безпечності, а також доступу пацієнта до медичних послуг шляхом:

розроблення технічних моделей, алгоритмів та бізнес-процесів взаємодій під час надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

розроблення медичних інформаційних стандартів надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

розроблення та впровадження централізованих апаратно-програмних рішень для використання телемедицини в ЕСОЗ (телемедичного консультування та обміну медичними даними), зокрема:

- визначення необхідного переліку даних для їх подальшої обробки в ЦБД ЕСОЗ при наданні телемедичних послуг;
 - створення технічних умов сумісності, обміну, зберігання та використання медичної інформації за допомогою уніфікованих стандартів та протоколів;
 - впровадження стандартів якості та безпеки програмних рішень та обладнання, кібербезпеки телемедичного процесу, контрольованості та захисту даних в ІКС;
 - розширення функціоналу ЦБД ЕСОЗ щодо обробки результатів застосування телемедичних методів при наданні медичних послуг;
- визначення вимог до телемедичних апаратно-програмних рішень периферійного рівня щодо взаємодії з ЕСОЗ, впровадження стандартів та протоколів для автоматизованого обміну даними та забезпечення інтеоперабельності апаратно-програмних рішень телемедицини;

застосування телемедичних апаратно-програмних рішень, у тому числі наданих як гуманітарна допомога Україні, у період воєнного стану та в період відновлення;

розбудови розподіленої технічної інфраструктури для обробки даних, організації доступу до медичної інформації, в тому числі під час надання медичної допомоги із застосуванням телерадіології та біотелеметрії, зокрема:

- визначення технічних вимог до телеметричних мобільних діагностичних комплексів, аксесуарів телескринінгу та медичних виробів, які застосовуються для діагностики в біотелеметрії, телемедичній візуалізації тощо;
- розвитку мережі та інтеграція з ЕСОЗ телеметричних мобільних діагностичних комплексів, аксесуарів телескринінгу та медичних виробів, які застосовуються для діагностики;

3) створення умов для фінансування телемедицини шляхом визначення підходів до фінансування впровадження телемедичних технологій і надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини з державного та місцевих бюджетів, приватних коштів, гуманітарних та міжнародних проектів і грантів, зокрема:

визначення пріоритетів для залучення інвестицій у впровадження телемедичних технологій, навчання та підготовку кадрів;

розроблення підходів до закупівлі медичних послуг із застосуванням телемедицини у рамках програми медичних гарантій (зокрема вимог до надавачів та послуг, умов укладення договорів, механізмів оплати тощо) для інтеграції пріоритетних і заснованих на доказовій медицині методів телемедицини у медичні послуги, вартість яких відшкодовується державою;

4) удосконалення нормативного регулювання розвитку і застосування телемедицини шляхом:

удосконалення нормативно-правової бази щодо надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини;

удосконалення Ліцензійних умов;

5) удосконалення кадрового забезпечення телемедицини шляхом розвитку системи підготовки медичних і технічних спеціалістів з питань надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини, зокрема:

вивчення потреб у підготовці технічного персоналу відповідно до обсягу та масштабу розвитку телемедицини;

оновлення освітніх програм, підвищення кваліфікації, проведення тренінгів (у тому числі онлайн) для медичних і технічних працівників щодо застосування засобів та методів телемедицини;

б) підвищення рівня обізнаності населення щодо телемедицини шляхом проведення інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію телемедицини, зокрема серед населення, на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Від впровадження передбачених заходів очікуються такі результати:

не менше 15 відсотків консультацій, які надають лікарі, відбуваються з використанням методів телемедицини станом на 2025 рік;

послугами телемедицини скористались не менше 1 000 000 пацієнтів протягом 2023–2025 років;

телемедичні рішення запроваджено у не менше ніж 80 відсотках медичних закладів України станом на 2025 рік;

не менше ніж 70 відсотків населення володіє інформацією про переваги телемедицини станом на 2025 рік.

Для досягнення цілей Стратегії необхідно забезпечити ефективну взаємодію правового, організаційного, економічного, фінансового механізмів державної політики щодо створення та функціонування телемедицини в Україні.

Правовий механізм має створити належні умови для ефективного застосування інших передбачених Стратегією механізмів із урахуванням загальних правових і регуляторних рамок, визначених національним законодавством.

Організаційний механізм спрямований на забезпечення партнерства та співробітництва між органами виконавчої влади, відповідними міжнародними організаціями, представників бізнесу, професійних та інших організацій, громадськості. Чітке визначення завдань учасникам реалізації Стратегії дасть змогу розподілити відповідальність за прийняття рішень та їх реалізацію.

Основними складовими організаційного механізму є:

операційний план заходів з реалізації Стратегії розбудови телемедицини в Україні на 2023-2025 роки (далі – Операційний план), який дасть змогу із застосуванням установлених показників оцінки результативності провести оцінку досягнення цілей Стратегії шляхом проведення моніторингу та визначення ефективності впливу заходів, що здійснюються на державному, регіональному та місцевому рівнях;

проведення відповідних інформаційних кампаній та окремих заходів;

проекти міжнародної технічної допомоги, які мають на меті удосконалення державної політики щодо створення та функціонування телемедицини в Україні та передбачають практичні аспекти сприяння в її реалізації.

Економічний механізм забезпечує дотримання принципів сталого розвитку територій та утримання високого рівня конкурентоспроможності шляхом:

використання інструментів державного стимулювання для формування сприятливих умов для залучення інвестицій в межах телемедицини;

Фінансовий механізм забезпечує реалізацію принципів прозорості та передбачуваності дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування з розподілу коштів державного і місцевих бюджетів, коштів, наданих міжнародними організаціями, інвестицій, грантів, залучення коштів з інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансування заходів з реалізації Стратегії може здійснюватися за рахунок і в межах коштів державного та місцевих бюджетів, залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги, впровадження механізмів державно-приватного партнерства та інших джерел, не заборонених законодавством.

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

МОЗ здійснює моніторинг Операційного плану відповідно до індикаторів виконання.

Для проведення оцінки результатів реалізації Стратегії аналізуються показники їх досягнення, а також застосовуються такі критерії:

1. Актуальність: цей критерій стосується державної політики в секторі телемедицини та поточних заходів із її розбудови, зокрема:

якою мірою Стратегія та Операційний план націлені на розв'язання проблем у телемедичній сфері та охоплюють (можуть охопити) загальне коло потреб щодо розбудови та реформ телемедицини;

яким чином заходи, що передбачені Операційним планом, охоплюють загальне коло потреб щодо розбудови та реформ у сфері телемедицини та відповідають меті й завданням державної політики.

2. Узгодженість: за допомогою цього критерію оцінюється:

яким чином різні ініціативи у сфері розбудови та реформування телемедицини є взаємосумісними та доповнюють одна одну.

3. Дієвість: здійснюється оцінка дієвості заходів у сфері розбудови телемедицини, а саме:

якого результату досягли різні ініціативи у сфері розбудови телемедицини та її реформування, чого вони можуть реалістично досягти в розрізі загального кола потреб у сфері телемедицини.

Методологія застосування цих критеріїв передбачає аналіз, розроблення та виконання нормативно-правових актів, інших документів та проведення якісних інтерв'ю з користувачами телемедичних послуг, зацікавленими особами, зокрема з представниками державних структур та організацій, соціальних партнерів, а також з виконавцями Операційного плану.

Під час дослідження вищевказаних документів та іншої доступної інформації оцінюється актуальність державної політики у сфері телемедицини, заходів щодо її розбудови та реформування. Після цього проводяться інтерв'ю.

Проведення моніторингу здійснюється за такими видами:

моніторинг розвитку — відстеження процесів досягнення операційних цілей за рядом індикаторів;

моніторинг громадської думки — встановлення зворотного зв'язку із заінтересованими сторонами реформ шляхом проведення соціологічних опитувань цільових груп щодо реалізації Стратегії, засідань за круглим столом, конференцій тощо.

МОЗ:

проводить моніторинг та оцінку результативності реалізації Стратегії;

оприлюднює результати Операційного плану реалізації Стратегії, готує та оприлюднює на своєму офіційному вебсайті узагальнений звіт про його виконання за відповідний період.

Моніторинг реалізації Стратегії проводиться постійно, звіти про його результати публікуються щороку. У річних звітах наводяться висновки щодо здійснення заходів, передбачених Операційним планом реалізації Стратегії на відповідний період, а також у разі потреби пропозиції щодо його коригування.

Проміжні та заключний звіти з оцінки результативності Стратегії складаються на основі даних звіту про результати моніторингу та передбачають: оцінку досягнення цілей Стратегії;

аналітичний звіт щодо:

стану фінансування заходів із зазначенням запланованих та фактичних джерел і обсягів фінансування за відповідний період;

результатів виконання заходів Операційного плану реалізації Стратегії;

проблемних питань, зовнішніх і внутрішніх факторів, що мали вплив на виконання Операційного плану реалізації Стратегії (із зазначенням причини виникнення проблемних питань і пропозицій щодо шляхів їх вирішення);

висновки та пропозиції щодо:

здійснення заходів для досягнення цілей Стратегії;

включення додаткових заходів для посилення досягнутих позитивних результатів;

уточнення індикаторів та показників оцінки результативності виконання Операційного плану реалізації Стратегії, обсягів і джерел фінансування, переліку органів, відповідальних за його виконання, строків виконання тощо.

Поточна оцінка результатів реалізації Стратегії проводиться МОЗ щороку та оприлюднюється.

Звіти щодо оцінки результативності реалізації Стратегії оприлюднюються на офіційному вебсайті МОЗ.
